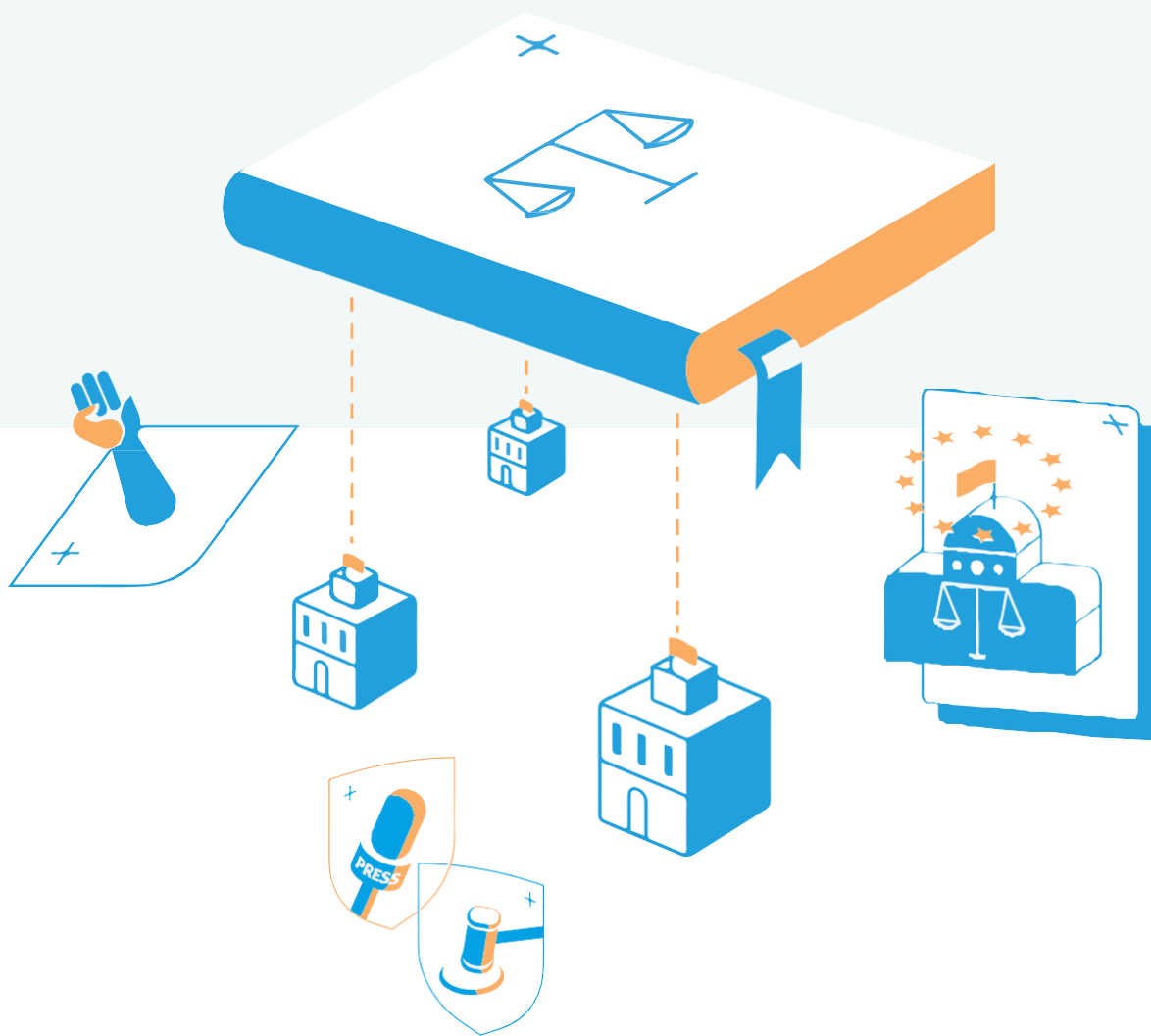

Jaarverslag 2024

Commissie Meijers

**Permanente Commissie van deskundigen in internationaal
vreemdelingen-, vluchtelingen- en strafrecht**

Inhoudsopgave

1.	English summary/ Engelse samenvatting	3
2.	Woord vooraf	5
3.	Missie en werkwijze	8
4.	Overgang naar nieuw rechtsstaatproject	9
5.	Toelichting brieven en commentaren	12
6.	Commentaren uitgelicht	16
7.	Voorbeelden van verwijzingen naar werk Commissie Meijers in 2024	18 18
8.	Activiteiten, bezoeken en bijeenkomsten	21
9.	Nieuwe gezichten	27
10.	Afscheid van leden	29
11.	Financieel jaarverslag 2024	30
12.	Ledenlijst per 1 januari 2025	32

English summary / Engelse samenvatting

Published letters and comments

In 2024, the Meijers Committee published several letters and comments.

In the area of government transparency, the Meijers Committee opposed the restriction of national parliaments' access to the Delegates Portal, as this would hamper their control over EU decision-making (CM2404). The proposed alternative (CIXP) is insufficiently functional and unstable. This measure would reduce transparency, hamper cooperation and increase administrative burdens, while also being in conflict with EU obligations on legislative transparency. In addition, the Meijers Committee discussed the challenges surrounding the transparency of app-based communications by EU officials, also in the wake of the Pfizergate scandal (CM2408). Although such communications fall under Regulation 1049/2001, clear rules on disclosure are lacking. Experts from several EU Member States contribute to this debate and explore possible solutions to ensure transparency and legally sound disclosure decisions.

Within the area of criminal law, the Meijers Committee has written a commentary on the EU Anti-Money Laundering Package (CM2401). The Committee expresses concerns about this package, which introduces a new regulation and supervisory authority. The continued expansion of anti-money laundering rules places a heavy burden on companies and threatens to transform them into law enforcement agencies. This raises questions about the effectiveness of resources, the protection of fundamental rights such as privacy and non-discrimination, and the proportionality of the measures. The Meijers Committee advocates for adjustments to reduce these risks and maintain the original, risk-based approach to anti-money laundering. The Committee is also concerned about

the increased powers of Europol in the processing of personal data without categorization (CM2405). This threatens proportionality and fundamental rights. Based on rulings by the European Data Protection Supervisor and the Court of Justice of the EU, the Meijers Committee advocates for improvements and calls on Member States to guide Europol in this.

At the intersection of migration and criminal law, the Committee also wrote about the proposed revision of the EU Facilitation Directive, which combats migrant smuggling (CM2407). The Meijers Committee stresses that certain provisions in the proposal give Member States too much room to criminalize assistance to migrants in distress and therefore warns of the risk that humanitarian aid workers will be unjustly prosecuted. The conclusion is that the proposal should be revised to prevent this.

Another important migration law issue is the revision of the return system. In its comments, the Meijers Committee welcomes the simplification of the EU return procedure but warns that this should not lead to a restriction of fundamental rights (CM2409). The Committee proposed maintaining safeguards in the current Return Directive and better alignment with the new Migration Pact. Recommendations include harmonization of procedural safeguards, protection of appeal periods and voluntary return, and clear criteria for the risk of absconding. The Meijers Committee also commented on the recast of the Long-Term Residents Directive (CM2403). It calls for careful negotiations on the recast of the Long-Term Residents Directive and emphasizes four key points: the rights of third-country nationals must not be curtailed; Ukrainian refugees with temporary protection must continue to have access to Long-Term Residents Directive status; the grounds for losing this status must not be

extended; and this status must apply automatically to domestically born children and admitted partners.

Finally, the Meijers Committee has also written commentaries in response to Dutch political developments. In January 2024, the Meijers Committee warned that certain proposals from the election manifestos that may be included in the coalition agreement are in conflict with international and EU law (CM2402). It highlighted the risks associated with proposals in the areas of nationality law (such as a ban on dual nationality and the withdrawal of Dutch nationality after a criminal conviction), asylum and migration law (such as an opt-out clause, an asylum freeze or quota, and mandatory detention for illegal residence) and criminal law (such as life imprisonment without early release, minimum sentences and the extension of adult criminal law to minors). When the government was finally formed and published a main agreement in May, the Meijers Committee also responded critically (CM2406). By explaining why these proposals (in the areas of asylum law, migration law, nationality law and criminal law) are in conflict with international and EU law, the Committee attempted to contribute to an effective coalition agreement that is in accordance with the principles of the rule of law. When the government announced at the end of the year that it would very soon submit the bills on a dual status system ('Tweestatusstelsel') and asylum emergency measures act ('Asielnoodmaatregelenwet'), the Meijers Committee expressed the great concern about the rapid preparation of these bills and the lack of opportunity for consultation (CM2410).

Transition to new rule of law project

From 'Watching over the Rule of Law' (2021-2023) to 'Empowering Rule of Law Defenders in Europe' (2025-2027).

The Meijers Committee has been working on a rule of law project for 2025-2027, with the aim of strengthening and protecting the European rule of law. In the new project, again funded by the Stichting Gieskes-Strijbis Fonds, the Committee focuses on combating the decline of the rule of law in the EU, mobilizing both current and future legal professionals. An important part of the project is the establishment of the Young Meijers Committee, in which young lawyers will follow workshops given by Meijers Committee members and actively participate in meetings within the organization.

The Meijers Committee has also contributed to the annual rule of law report of the European Commission, in which concerns were expressed about, among other things, the designation power of the Minister of Justice and overburdening of the judiciary. In addition, the Committee has been working on a project on SLAPPs (Strategic Litigation Against Public Participation), aimed at implementing European legislation to ensure the protection of fundamental rights and to prevent abuse of litigation. Stichting Allemansrecht is financing the SLAPPs project.

Meetings

The Meijers Committee carried out various activities, organized and attended meetings in 2024.

Frontex roundtable: On 26 January 2024, the Meijers Committee, in cooperation with Maastricht University and Vrije Universiteit Brussel, organized a Frontex Roundtable with the central theme: "The aftermath of the WS and Others v. Frontex case: is the battle for accountability lost?". The meeting discussed various topics, including the legal challenges arising from the WS and Others v. Frontex case, the limited liability of Frontex due to the changing structure of the EU

integrated administration, and possible legal and non-legal routes to strengthen Frontex's fundamental rights and accountability.

EPPO Dashboard launch: The Meijers Committee launched its EPPO Dashboard in May 2024 ([link](#)). It provides an accessible and comprehensive database (in English) of judgments of Dutch courts in cases involving the European Public Prosecutor's Office (EPPO). This platform aims to provide legal professionals within the criminal justice system and researchers working on EPPO-related topics with an overview of relevant cases and their content. It enables users to gain insight into the effectiveness of the EPPO, analyze its working methods and identify the challenges it faces. This information can support national and EU legislators in identifying opportunities to adapt existing legislation, combat EU fraud and corruption more effectively and improve the protection of fundamental rights.

European Parliament Panel on Hungary and the EU Presidency: On 3 July 2024, an event was organized in the European Parliament, critically examining the Hungarian EU Presidency. The debate, in which the Meijers Committee participated, focused on concerns about the rule of law situation in Hungary and the ways in which the EU institutions can intervene to limit the negative effects of the Presidency.

Away day: On 20 September, The Meijers Committee organized an away day in the Tolhuistuin in Amsterdam, with the substantive theme: AI use by judges, public prosecutors and lawyers. During this afternoon, the Committee delved deeper into the use of AI in legal practice, by judges, lawyers, and the public prosecutor. Questions such as 'which systems are used?', 'What

are the advantages and disadvantages?', 'Are human rights and constitutional objections sufficiently resolved by current legislation?', 'Is there a possible role for the Meijers Committee?' were addressed.

Donor meeting: On October 2, the Meijers Committee organized a donor meeting in Utrecht, at the College for Human Rights. During this afternoon, the attendants reflected and looked ahead to cooperation in the field of democracy and the rule of law together with our partners. Central questions were: 'How can the Meijers Committee collaborate even better with their partners to protect the democratic rule of law and fundamental rights and increase the joint influence on this theme?' and 'How can the Meijers Committee effectively protect the rule of law in the current political climate?'

Conference on the implementation of the migration pact 26 September 2024: In order to exchange information and stimulate discussion on the transposition of the Pact into national law, the Meijers Committee, together with Vluchtelingewerk Nederland, organized the conference 'Unveiling the Asylum and Migration Pact: implementation at national and European level' on 26 September 2024. Participants included representatives of the Ministries of Justice and Security and Foreign Affairs, the IND, advisory councils, science, fellow NGOs, the COA, the European Commission, UNHCR, scientific bureaus of political parties, the National Ombudsman and the Netherlands Institute for Human Rights. The day was chaired by Ashley Terlouw, chair of the Meijers Committee.

Woord vooraf

Ashley Terlouw, voorzitter van de Commissie Meijers

In geen enkel ander jaar vroegen zoveel mensen mij ‘wat kan ik doen?’ Zij deelden een gevoel van machteloosheid over de toestand in de wereld, de oorlogen, de bedreigingen van de rechtsstaat en democratie, de verkiezing van anti-migratiepartijen, racisme en geloof in nepnieuws. Ook ik word soms bevangen door dat gevoel van machteloosheid maar tegelijkertijd voel ik me strijdbaar en heb ik wel gepoogd antwoorden te geven: Ga stemmen, word lid van een politieke partij, gebruik je vrijheid van meningsuiting om te overtuigen dat de rechtsstaat in het belang van ons allemaal is en maak jezelf weerbaar door samenwerking te zoeken. Of wordt buddy van een asielzoeker of ongedocumenteerde. Een oud joods gezegde luidt immers: ‘wie één mens redt, redt de wereld’. Voed je kinderen op met wat Beatrice de Graaf de kardinale deugden van Aristoteles noemde. Leer ze trouwens ook lezen en de waarde van wetenschap. Doordring mensen van het belang van solidariteit, gelijkheid en respect voor de vrijheid van anderen. Ik zelf was blij dat we met de commissie Meijers een stabiele samenwerking hebben van wetenschappers die zich hard maken voor de rechtsstaat en mensenrechten in Europa.

De Commissie Meijers heeft veel gedaan dit jaar. We publiceerden negen commentaren en zagen tot ons genoeg dat ze serieus worden genomen en worden meegenomen in de besluitvorming door Europese gremia. Zo hebben we kort voor het einde van het jaar constructieve gesprekken gevoerd met

verschillende units van de Europese Commissie over onze commentaren op het EU Facilitatiepakket en de herziening van de Terugkeerrichtlijn. We organiseerden een seminar over etnisch registreren en samen met VluchtelingenWerk een congres over de implementatie van het nieuwe Migratiepact.

We richten ons in beginsel op Europese wetgeving en beleid maar als de rechtsstatelijkheid in bepaalde lidstaten – in het bijzonder Nederland – wordt bedreigd, voelen we ons ook geroepen om te reageren. Zo schreven we in december een brief aan de Nederlandse minister van Asiel en Migratie waarin we onze zorgen hebben geuit over de beperkte betrokkenheid van maatschappelijke organisaties in het wetgevingsproces met betrekking tot asiel en migratie. Over al deze activiteiten en meer kunt u in dit jaarverslag lezen.

Naast dit inhoudelijke werk hebben we in oktober een nuttige middag gehad met al onze donateurs: Stichting Gieskes Strijbis Fonds, Stichting Democratie en Media, VluchtelingenWerk Nederland, Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten, Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF, Stichting Migratierecht Nederland, College voor de Rechten van de Mens en Art. 1/Radar. Tijdens deze middag hebben we nagedacht over meer samenwerking op rechtsstatelijke en mensenrechtelijke thema's. Het is een geweldige steun in de rug dat zij de waarde van ons werk zien en er gezamenlijk voor zorgen dat we de

komende jaren een stabiele financiële basis hebben. Ik wil ze daarvoor bij deze graag hartelijk danken, ook voor hun bijdragen in natura, zoals het bieden van werkplekken en vergaderruimtes.

In 2025 starten we met een nieuw project, de Young Meijers Committee. De komende drie jaar gaan elk jaar een groep van twaalf jonge wetenschappers, studenten en jonge professionals, aan de slag met projecten om de rechtsstaat te versterken onder begeleiding van leden van de commissie Meijers en onze nieuwe projectmedewerker Belinda Okoobo. Er wordt daarnaast alweer hard gewerkt aan nieuwe commentaren zoals over migratiedeals, anti-SLAPPs, en zichtbaarheid van wetgevingsdocumenten. En er

staan werkbezoeken aan Brussel en Luxemburg in de planning, bedoeld om ons contact met mensen in ons werkveld te bestendigen en nieuwe contacten te leggen.

Ik vind het een groot voorrecht en een eer om de Commissie Meijers voor te zitten en heb bewondering voor de wijze waarop deze gemotiveerde groep van wijze mensen met veeleisende functies, zich vrijwillig inzet voor het weerbaar houden van de rechtsstaat in Europa. Het was voor mij een lichtpuntje in dit jaar van laaghangende mist, om bij een groep te horen die niet bij de pakken neerzit en ook niet wild om zich heen slaat maar met wijsheid en op basis van kennis en feiten de broodnodige tegenspraak biedt.

Ashley Terlouw,
voorzitter van de Commissie Meijers

Missie en werkwijze

De Commissie Meijers bestaat uit ongeveer 40 leden die als vrijwilligers zijn verbonden aan de Commissie. De leden bestaan voor het grootste deel uit wetenschappers; een kleiner deel komt uit de advocatuur, rechterlijke macht of uit het maatschappelijk middenveld. Onze Commissie staat daarbij steeds in contact met relevante Nederlandse en Europese belangenorganisaties in de verschillende werkgebieden waarop we ons begeven.

Het dagelijks bestuur van de Commissie bestaat uit de voorzitter, twee vicevoorzitters, de secretaris en de projectmedewerker. Het bestuur en de Commissie worden organisatorisch en inhoudelijk ondersteund door de secretaris. De secretaris voert praktische en inhoudelijke werkzaamheden uit voor de Commissie, waaronder de communicatie met de belangrijkste stakeholders op Nederlands en Europees niveau. De projectmedewerker zorgt ervoor dat het rechtsstaatsproject soepel verloopt. Het dagelijks bestuur vergadert doorgaans een keer per zes weken, de hele Commissie Meijers komt ook om de zes weken bij elkaar voor een plenair overleg.

De Commissieleden zijn lid van één of meer van de vijf subcommissies en/of van het rechtsstaatsproject (zie onder 4) en hebben onderling contact wanneer dat nodig is. De subcommissies richten zich op: (i) institutioneel recht, (ii) asielrecht, (iii) strafrecht, (iv) migratierecht en (v) privacy- en non-discriminatierecht. Eind 2024 werd de projectgroep

agentschappen (voorheen onderdeel van het rechtsstaatsproject) opgenomen in de subcommissie institutioneel recht. Daarmee blijft ook voor deze EU-organen de aandacht van de Commissie Meijers voor institutionele aangelegenheden zeker gesteld, met name de aandacht voor transparantie, parlementair toezicht, en rechtsstatelijkheid.

De kernactiviteit van de Commissie is het schrijven van commentaren op voorstellen voor EU-wetgeving of om de aandacht te vragen voor ontwikkelingen in de EU die een bedreiging vormen voor de rechtsstaat, de democratie of de rechten van minderheden. Het doel van de commentaren is om wetgeving en beleid te toetsen aan internationale mensenrechtelijke uitgangspunten en principes van rechtsstatelijkheid. De meeste commentaren worden geschreven in het Engels omdat daarin wordt gereageerd op Europese wetgeving en op Europees beleid en het van belang is dat alle Europese actoren er kennis van kunnen nemen. Alleen op Nederlandse ontwikkelingen die ook een EU-rechtelijke dimensie hebben reageert de Commissie in het Nederlands.

In de plenaire vergadering of in de subcommissies wordt besloten naar aanleiding van welke ontwikkelingen en signalen de Commissie actie onderneemt. Bij deze afweging is doorslaggevend of er sprake is van een Europese dimensie en of een interventie van de Commissie toegevoegde waarde kan hebben ten opzichte van de activiteiten van andere Ngo's en kennisinstellingen.

Overgang naar nieuw rechtsstaatproject

Van rechtsstaatproject 'Waken over de Rechtsstaat' (2021-2023) naar nieuw project 'Empowering Rule of Law Defenders in Europe' (2025-2027)

De Commissie Meijers heeft dit jaar gewerkt aan de opzet van haar rechtsstaatproject voor 2025-2027. In het vorige rechtsstaatproject (2021-2023) richtte de Commissie zich op de thema's rechtsstaat en EU-agentschappen. Het nieuwe project richt zich volledig op het versterken en beschermen van de Europese rechtsstaat. De rechtsstaat in Europa staat onder druk. In verschillende lidstaten wordt de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht ondermijnd, en worden EU-verplichtingen en uitspraken van het Hof van Justitie van de EU niet nageleefd. Hierdoor dreigt het idee van Europese samenwerking op losse schroeven te komen staan.

De Commissie Meijers heeft financiering ontvangen van het Gieskes-Strijbis Fonds voor het project "Empowering Upcoming Rule of Law Defenders in Europe", dat in 2025 van start gaat. Om het verval van de rechtsstaat in de EU tegen te gaan, is het essentieel om zowel huidige als toekomstige juridische professionals te mobiliseren voor de bescherming van de rechtsstaat. Het project speelt hierop in met enerzijds de oprichting van de Young Meijers Committee, waarin jonge juristen workshops volgen van commissieleden en actief deelnemen aan subcommissies. Anderzijds zal de Commissie Meijers, onder andere door het opstellen van commentaren, besluitnemers in de EU en lidstaten stimuleren om zich in te zetten voor het behoud van rechtsstatelijke waarborgen. Dit bouwt voort op de bestaande activiteiten binnen het lopende rechtsstaat-project van de Commissie Meijers.

Rule of law bijdrage

De Commissie Meijers heeft bijgedragen aan het hoofdstuk voor Nederland in het jaarlijkse rule of law-rapport van de Europese Commissie. In de bijdrage zijn onder andere zorgen geuit over de aanwijzingsbevoegdheid van de Minister van Justitie en Veiligheid aan het OM, de overbelasting van de rechtsspraak en overheidstransparantie. Met betrekking tot het laatste punt is in samenwerking met het expertisecentrum voor Woo-verzoekers, SPOON, aandacht besteed aan termijnoverschrijdingen bij openbaarmakingsverzoeken, de heersende cultuur van geslotenheid die de onthouding van documenten in de hand werkt, en het gebruik van uitvoerbaarheidsbezwaren zonder grondig onderzoek.

Strategic Litigation Against Public Participation (SLAPPs)

De Commissie Meijers heeft financiering ontvangen van Stichting Allemansrecht voor een project over SLAPPs – rechtszaken die worden ingezet om personen die zich inzetten voor het publieke belang te intimideren. Het project richt zich op de implementatie van de Europese regelgeving omtrent SLAPPs in Europese lidstaten, met bijzondere aandacht voor het spanningsveld tussen het waarborgen van toegang tot de rechter voor eisers en het voorkomen van misbruik van het procesrecht, ter bescherming van fundamentele rechten.

Rule of Law website

In 2024 werd de rechtsstaatwebsite van de Commissie Meijers 1789 keer bezocht. Dat betekent een stijging van bijna 28% ten opzichte van 2023, toen de website 1400 keer werd geraadpleegd. In 2023 had de site 1013 actieve gebruikers, terwijl dat aantal in 2024 afnam tot 711. Hoewel er in 2024 minder gebruikers waren, maakten de gebruikers wel vaker dan voorheen gebruik van de website. Het Rule of Law-dashboard werd in 2024 942 keer bekeken, wat een lichte stijging is ten opzichte van de 915 weergaven in 2023. Het aantal actieve bezoekers steeg met iets meer dan 2%, van 519 in 2023 naar 531 in 2024. Een opvallende, maar gezien de huidige situatie in de EU niet verrassende ontwikkeling, is de toename van het aantal weergaven van het dashboard met het overzicht van Poolse uitspraken van het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. In 2024 werd dit dashboard 961 keer geraadpleegd, tegenover 778 keer in 2023, een stijging van bijna 24%. Het aantal actieve bezoekers steeg eveneens, van 493 in 2023 naar 677 in 2024, wat een toename van 37% betekent. Het aantal sessies, waarbij gebruikers interactie hadden met de website over Poolse rechtszaken, steeg van 659 in 2023 naar 849 in 2024. Het aantal gebruikers van deze sessies steeg met 32%, van 484 in 2023 naar 669 in 2024.

THE RULE OF LAW
IN THE EUROPEAN UNION

News About Young Meijers Committee Rule of Law EU Agencies Search

Contact

A project by the Meijers Committee

Safeguarding the Rule of Law in the European Union

The Meijers Committee is concerned about the EU's insufficient response to threats against the rule of law within its member states. The erosion of legal safeguards due to 'constitutional capture' presents significant risks across the EU, creating a slippery slope that gradually deprives European citizens of legal protection and undermines fundamental rights. To counter these developments, the Meijers Committee seeks to mobilize current and future (legal) professionals to defend and uphold the rule of law.

The Meijers Committee founded the 'Young Meijers Committee' as a response to the growing threats to democracy and the rule of law in the European Union. This initiative aims to equip motivated students and young professionals, with essential skills, knowledge and practical experience, empowering them to challenge the current trajectory of the EU and develop solutions for pressing rule of law challenges.

Simultaneously, the Meijers Committee will critically reflect on

Toelichting brieven en commentaren

CM2401

Commentaar op het EU-antiwitwaspakket (AML): het voorkomen van risicovermindering en het behouden van het risicogebaseerde karakter ervan in de praktijk

Als onafhankelijke groep van experts houdt de Commissie Meijers toezicht op de ontwikkeling en effectiviteit van onder andere het EU-strafrecht, waaronder de Europese regels ter bestrijding van witwassen (hierna: AML). Tot nu toe werden deze regels ingevoerd via richtlijnen en vervolgens geïmplementeerd door de lidstaten. In juli 2021 werd een ambitieus EU AML-pakket gelanceerd. Het pakket introduceert onder andere één regelboek – via een AML-verordening – en een nieuwe overkoepelende EU AML-toezichthouder: de AML-autoriteit (hierna: AMLA). Gelet op de voortdurende uitbreiding van de reikwijdte van de AML-regels, maakt de Commissie Meijers zich zorgen dat de inzet van middelen niet voldoende effectief is, dat het risico dat burgers als gevolg van deze uitbreiding essentiële voorzieningen worden onthouden, onvoldoende is weggenomen. In de – terechte – strijd tegen witwassen (hierna: ML) en terrorismefinanciering (hierna: TF) hebben we in de loop der jaren gezien dat de EU AML-regels steeds verder zijn uitgebreid. Niet alleen het aantal verplichte entiteiten dat onderworpen is aan AML-regels is aanzienlijk toegenomen, ook de “rode vlaggen” en de richtlijnen voor het uitvoeren van de vereiste klantenonderzoeken zijn steeds intensiever en specifiekier geworden. De AML-regels zijn primair opgezet om de verplichte entiteiten zelf te beschermen tegen misbruik voor ML/TF-doeleinden (en niet om de verplichte entiteiten over te hevelen naar een verlengde arm van de politie en de rechterlijke macht), maar lijken desondanks te zijn getransformeerd in regels die gericht zijn op

het detecteren van witwassen en hun voorafgaande strafbare feiten, waardoor verplichte entiteiten deel uitmaken van de rechtshandavingsinstanties.

Deze ontwikkeling roept drie vragen op:

1. Worden de schaarse middelen (zowel van de verplichte entiteiten als van hun toezichthouders en handhavers) op dit moment effectief gebruikt?
2. Lopen de rechten van het individu, zoals privacy, non-discriminatie, de onschuldpresumptie en evenredigheid, het risico in gevaar te komen?
3. Gaat het voorgestelde AML-pakket in op de bovengenoemde vragen?

CM2402

Commentaar ten behoeve van de onderhandelingen over het regeerakkoord

De Commissie Meijers heeft met dit commentaar aandacht gevraagd voor een aantal voorstellen uit de verkiezingsprogramma's van de destijds onderhandelende partijen die onderwerp van bespreking zouden worden bij de gesprekken over een regeerakkoord. In het commentaar zetten we uiteen waarom deze voorstellen in strijd zijn met het internationale en Unierecht. Daarmee hoopten wij een bijdrage te kunnen leveren aan een doeltreffend regeerakkoord dat in overeenstemming is met de beginselen van de rechtsstaat. Wij hadden een selectie gemaakt van voorstellen waarvan wij bespreking op grond van onze doelstelling het meest van belang achtten. Het gaat om de volgende specifieke voorstellen die zijn gedaan op het gebied van het nationaliteitsrecht, asielrecht, migratierecht en strafrecht: voorstel voor verbod op dubbele nationaliteit; voorstel voor intrekking Nederlanderschap na strafrechtelijke veroordeling; voorstel tot opt-out clause; voorstel voor een

asielstop of -quota; voorstel voor altijd detentie bij illegaal verblijf; voorstel voor invoering levenslange gevangenisstraf zonder mogelijkheid tot eerdere vrijlating; voorstel tot invoering minimumstraffen – afschaffing taakstraffen; voorstel tot verruiming toepassing volwassenstrafrecht op minderjarigen.

CM2403

Commentaar op de prioriteiten in de triloog over de herziening van de richtlijn langdurig ingezetenen

Op 23 november 2023 nam Coreper het mandaat van de Raad aan voor de onderhandelingen met het Parlement over de herschikking van de richtlijn langdurig ingezetenen (LTR). De laatste zitting van het toenmalige Parlement voor de Europese Parlementsverkiezingen vond plaats in april 2024. Hierdoor bleef er slechts enkele maanden over om een akkoord te bereiken over dit dossier binnen het Parlement en de Commissie in hun toenmalige samenstelling. Gezien de beperkte tijd die beschikbaar was voor de onderhandelingen, raadde de Commissie Meijers de drie instellingen aan zich in de triloog te richten op vier essentiële kwesties:

1. De herschikking mag de rechten van onderdanen van derde landen onder de huidige richtlijn 2003/109, zoals geïnterpreteerd door het Hof van Justitie, niet beperken.
2. Er mogen geen obstakels worden opgeworpen voor het verkrijgen van de LTR-status door de 4 miljoen begunstigden van tijdelijke bescherming uit Oekraïne.
3. De gronden voor verlies van de LTR-status in artikel 9 mogen niet worden uitgebreid.
4. Het verkrijgen van LTR-status zou recht moeten hebben op in het land geboren kinderen en de toegelaten partner van de persoon met LTR-status

CM2404

Brief over het voorstel van de Raad om de toegang van nationale parlementen tot het Delegates Portal in te trekken

Het secretariaat van de Raad overweegt de toegang tot het Delegates Portal voor nationale parlementen te beperken tot e-mailadressen van overheidsinstanties. Deze wijziging wordt als problematisch gezien door de Commissie Meijers, omdat toegang tot het portaal al lang cruciaal is voor nationale parlementen om de rol van hun regeringen in de EU-besluitvorming te monitoren. Het voorgestelde alternatief, het Council Information Exchange Platform (CIXP), mist belangrijke functionaliteiten en is instabiel. Het verwijderen van de toegang zou de EU-samenwerking ondermijnen, de transparantie belemmeren en de administratieve lasten vergroten. Het zou ook in strijd zijn met de verplichtingen van het EU-verdrag inzake wetgevende transparantie en zou kunnen leiden tot ongelijke toegang tot EU-documenten tussen nationale parlementen, wat in strijd is met de doelstellingen van de EU.

CM2405

Commentaar op de categorisering van de betrokkenen van Europol op basis van de gewijzigde Europol-verordening

In dit commentaar richtte de Commissie Meijers zich op de toegenomen bevoegdheden van Europol op het gebied van de verwerking van persoonsgegevens, waaronder bevoegdheden om persoonsgegevens te verwerken die geen ‘categorisering van de betrokkenen’ (DSC) hebben. DSC is echter essentieel om de verwerking van persoonsgegevens noodzakelijk en proportioneel te houden en fundamentele rechten te waarborgen. Op basis van de redenering van de

Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming en het Hof van Justitie EU, raadde de Commissie Meijers ten eerste aan om dit aspect van de gegevensverwerking van Europol serieus te verbeteren en roept het de lidstaten ook op om Europol hierbij te helpen.

CM2406

Commissie Meijers commentaar in reactie op het Hoofdpijnenakkoord

Met dit commentaar vroeg de Commissie Meijers aandacht voor een aantal voorstellen uit het Hoofdpijnenakkoord van 16 mei 2024. Met de uitleg waarom deze voorstellen in strijd zijn met het internationale en Unierecht, hoopte de Commissie Meijers een bijdrage te kunnen leveren aan een doeltreffend regeerakkoord dat in overeenstemming is met de beginselen van de rechtsstaat. Onze Commissie heeft een selectie gemaakt van voorstellen waarvan zij bespreking op grond van haar doelstelling het meest van belang acht. Het gaat om een aantal specifieke voorstellen die zijn gedaan op het gebied van het asielrecht, migratierecht, nationaliteitsrecht en het strafrecht.

CM2407

Commentaar op het Facilitators Package van de EU

De EU Facilitation Directive 2002/90/EC, aangenomen in 2002, werd geïntroduceerd om migrantensmokkel te bestrijden, d.w.z. het helpen van migranten om illegaal een land binnen te komen of er te verblijven in ruil voor financieel of materieel gewin. Onlangs stelde de Commissie voor om de Facilitation Directive te wijzigen met als doel de EU-instrumenten ter bestrijding van migrantensmokkel te versterken. Met dit commentaar

uitte de Commissie Meijers haar ernstige zorgen en drong er bij de EU-wetgever op aan om het voorstel te hervormen om de criminalisering van humanitaire hulpverleners te voorkomen. Daarom benadrukten we bepaalde elementen van de richtlijn die de lidstaten de bevoegdheid hebben gegeven om natuurlijke en rechtspersonen te vervolgen die humanitaire hulp verlenen aan migranten in nood, en voorstellen die dringend nadere overweging en wijziging behoeven.

CM2408

Commentaar op Europees transparantierecht en de rechten van het publiek op toegang tot app-gebaseerde institutionele communicatie

In de EU wordt het vermogen van het publiek om informatie te verkrijgen over de activiteiten van EU-organen en besluitvormingsprocessen geregeld door Verordening 1049/2001. Digitale communicatie, inclusief app-gebaseerde berichten, valt in principe binnen de reikwijdte van Verordening 1049/2001, waarbij de definitie van een document technologieneutraal is.

Het toenemende gebruik van app-gebaseerde communicatie door EU-ambtenaren heeft echter nieuwe uitdagingen met zich meegebracht als het gaat om het nemen van evenwichtige en juridisch verantwoorde openbaarmakingsbeslissingen. Dit wordt aangetoond door het Pfizergate-schandaal, dat problemen aan het licht bracht over de toegang tot tekstberichten die tussen EU-ambtenaren en particuliere bedrijven werden uitgewisseld.

Er is een voortdurend debat gaande over hoe openbaarmaking van app-gebaseerde communicatie moet worden ondergebracht binnen de reikwijdte van Verordening 1049/2001. In dit licht worden inzichten

en mogelijke oplossingen gezocht in wetgeving en praktijken op het niveau van de EU-lidstaten (met name Finland, Duitsland, Nederland, Polen en Zweden)

NB: Dit commentaar van de Meijers-commissie bevat deskundige input van het Ministerie van Justitie van Finland; FragDenStaat, Duitsland; SPOON, Nederland; Citizens' Network Watchdog Poland, de afdeling Rechtstheorie en Rechtsfilosofie van de Universiteit van Wrocław, Polen; en Handlingar.se, Zweden.

CM2409

Commentaar van de Commissie Meijers op de herziening van de EU-terugkeerrichtlijn

De intentie van de Europese Commissie om de procedure te stroomlijnen en te vereenvoudigen is begrijpelijk en moet worden verwelkomd vanuit een oogpunt van effectiviteit, maar vereenvoudiging mag niet leiden tot een vermindering van bestaande procedurele en materiële rechten. In dit commentaar doet de Commissie Meijers verschillende aanbevelingen voor een effectief terugkeersysteem dat tegelijkertijd de fundamentele rechten van onderdanen van derde landen beschermt en versterkt.

Zo raden we aan om bepaalde regels in de huidige terugkeerrichtlijn te behouden, zoals waarborgen in afwachting van terugkeer en de vereiste van een verbinding tussen de terugkeerder en het ontvangende derde land. We adviseren ook om aan te sluiten bij en aan te vullen met het nieuwe Pact, bijvoorbeeld wat betreft de beroepstermijnen, de kennisgevingsprocedure in de AMMR en de naadloze koppeling tussen asielafwijzing en terugkeer. Tot slot doen we aanbevelingen voor de verplichtingen van de terugkeerder, de periode voor vrijwillige terugkeer en de criteria voor het risico op onderduiken, en we

stellen ten eerste voor om procedurele waarborgen te harmoniseren om de huidige fragmentatie tussen lidstaten tegen te gaan.

CM2410

Brief aan de Minister van Asiel en Migratie over de gebrekkige betrokkenheid maatschappelijk middenveld bij wetgevingsproces – 17 december 2024

De Commissie Meijers uit in deze brief haar grote zorgen over de snelle voorbereiding van de wetsvoorstellen over het Tweestatusstelsel en de Asielnoodmaatregelenwet met gebrekkige mogelijkheid tot inspraak.

Commentaren uitgelicht

Hoofdlijnenakkoord en staatsnoodrecht

Op 23 augustus 2024 stuurden de ambtenaren van BZK een memo (zie in TK 19637, nr. 3277) aan hun minister over haar opstelling in de discussie in de Ministerraad over het idee van het kabinet Schoof om de staatsnoodrechtbepalingen in de Vreemdelingenwet te gebruiken om de asielnoodmaatregelen buiten de Kamers om in het Staatsblad te krijgen. In deze memo komen twee argumenten uit het CM2406 Commissie Meijers commentaar in reactie op het Hoofdlijnenakkoord bijna woordelijk terug. Het gaat om de argumenten ten aanzien van art. 15 EVRM en de wetsgeschiedenis van de overeenkomstige bepalingen in de Vreemdelingenwet 1965, waarin naar voren komt dat alleen mag worden afgeweken van verplichtingen uit de voorgenoemde rechtsinstrumenten in oorlogssituaties of andere uitzonderlijke situaties die buiten de macht van de overheid liggen.

Bijdrage aan EC Rule of Law rapport 2024 (NL)

Zoals hierboven genoemd heeft de Commissie Meijers bijgedragen aan het landenhoofdstuk van het rechtsstaatrappport 2024 van de Europese Commissie. We hebben deze bijdrage nader toegelicht in een aanvullende schriftelijke ronde en een tweetal bijeenkomsten, namelijk tijdens het (virtuele) landenbezoek van de Europese Commissie aan Nederland op 19 maart en bij het evenement georganiseerd door het Europees Economisch en Sociaal Comité over de rechtsstatelijke ontwikkelingen in Nederland (8 februari, Den Haag). De invloed van de ingebrachte punten lichten wij hier nader toe.

In het verslag van de bijeenkomst van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) over de rechtsstatelijke ontwikkelingen in Nederland komt onze bijdrage op verschillende manieren naar voren. Ten eerste is ons punt over de aantasting van de kwaliteit van de rechtspraak door de hoge werkdruk opgenomen. De Nederlandse autoriteiten hebben hierop gereageerd door te stellen dat de rechterlijke macht vanaf 2023 extra financiering krijgt, er nieuwe kandidaat-rechters worden opgeleid en een onafhankelijke deskundige is aangesteld om aanbevelingen te doen. Ten tweede zijn onze punten opgenomen over beperkingen in streng beveiligde gevangnissen op de contacten van gevangenen met de buitenwereld (incl. hun advocaten) en de inbreuk door het Openbaar Ministerie op de vertrouwelijke band tussen advocaat en cliënt. De Nederlandse

autoriteiten merken hierover op dat het punt over de vertrouwelijkheidsrelatie tussen advocaten en cliënten zal worden onderzocht bij een aanstaande evaluatie van het Wetboek van Strafvordering. Ook een derde punt van de Commissie Meijers – over de vertraging bij de toegang tot documenten, door bureaucratische traagheid of een cultuur van geheimhouding – is geïntegreerd in het verslag. In het verslag is hierover te lezen dat de Nederlandse autoriteiten uitleggen “dat ze zich bewust zijn van deze kwestie en dat het gebrek aan vertrouwen bij het publiek dat hierdoor is ontstaan in onafhankelijke controles is vastgesteld. Ze wijzen op een aantal maatregelen om het probleem aan te pakken en een echte open overheidscultuur te bevorderen, waaronder gerichte opleiding voor ambtenaren.”

Naast de EESC-bijeenkomst is onze inbreng duidelijk zichtbaar in het landenrapport van de Europese Commissie over Nederland. Op basis van de geleverde bijdrage wordt de Commissie Meijers zevenmaal bij naam genoemd, bijvoorbeeld over de benoemingsprocedure voor rechters van de Hoge Raad, de bevoegdheid van minister J&V om aanwijzingen aan het OM te geven, en het recht op demonstreren). Bovendien heeft de Europese Commissie onze punten over het belang van het goed financieren van de rechtspraak en moeilijke werkomstandigheden binnen justitie overgenomen (zie ook bij de aanbevelingen).

Tegelijkertijd zijn wij niet alleen maar positief over de wijze waarop onze bijdrage is verwerkt in het rapport. Wij hebben bijvoorbeeld het punt over strenge maatregelen in de gevangenissen naar voren gebracht, in het bijzonder in de EBI, omdat ons humanitaire gevangenisstelsel hiermee in het geding komt. In het rapport wordt het echter te positief benoemd, waardoor de lading van onze boodschap niet wordt gedekt. Ook zijn wij in onze reactie op het hoofdlijnenakkoord (later ingebracht bij de aanvullende schriftelijke ronde) uitvoerig ingegaan op de rechtsstatelijke aspecten van de asiel- en migratiesituatie in Nederland. Dit onderwerp is echter volledig absent in het rapport.

Meer in het algemeen zijn er verschillende kritische geluiden over het rechtsstaatarapport te horen. Het rapport van de Europese Commissie is volgens sommigen nog te positief over de ontwikkelingen in de Unie en er wordt onvoldoende onderscheid gemaakt bij de monitoring van hybride regimes en democratieën. Wij delen deze analyses en benadrukken dat onze bijdrage aan het rapport niet betekent dat we ons niet kritisch kunnen uiten ten aanzien van de inhoud van het rapport, noch ten aanzien van het overige handelen van de Europese Commissie. De Commissie Meijers heeft sinds haar oprichting de taak om de Europese instellingen scherp te houden, als waakhond van mensenrechten en de rechtsstaat in de Unie.

Voorbeelden van verwijzingen naar werk Commissie Meijers in 2024

Europees

EU-instellingen en organen

- Europese Commissie: In juli 2024 werd de Commissie Meijers verschillende keren genoemd in het landenhoofdstuk over de rechtsstaatsituatie in Nederland als onderdeel van het jaarlijkse rechtsstaatsrapport van de Europese Commissie (Link). De Commissie Meijers werd ook genoemd in het NL Landenrapport 2024 over Non-discriminatie Omzetting en implementatie op nationaal niveau van de Richtlijnen 2000/43 en 2000/78 van de Raad. Verwijzing naar de conferentie van de Commissie Meijers over het onderwerp etnische gegevensverzameling (in oktober 2023) (Link)
- Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (EDPS): De Commissie Meijers werd genoemd op de EDPS-website met betrekking tot de Commissie Meijers-conferentie van 4 november 2024 ‘Etnische gegevensregistratie onder EU-recht’, met een keynote speech van Wojciech Wiewiórowski (Link)
- Europese Ombudsman: De Commissie Meijers werd genoemd in de oproep voor input in het strategische onderzoek OI/3/2023/MHZ van de Europese Ombudsman betreffende de rol van het Europees Grens- en Kustwachtagentschap (Frontex) in de context van zoek- en reddingsoperaties (SAR) (link).

Raad van Europa

- Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (GRETA): De Commissie Meijers werd genoemd in het richtsnoer over de herstel- en reflectieperiode (artikel 13 van het Verdrag van de Raad van Europa inzake bestrijding van mensenhandel). (in de context van de beoordeling of langdurig ingezetenen een voldoende ernstige bedreiging voor de openbare orde vormen, werd verwezen naar de Commissie Meijers (Standing Committee of Experts on International Immigration, Refugee and Criminal Law), Public Policy Restrictions in EU Free Movement and Migration Law - General Principles and Guidelines (2021), p. 35) (Link)

Andere beleidsstukken

- European Parliamentary Research Service (EPRS): Naar onze commentaren is verschillende verwezen door het EPRS, bijvoorbeeld ten aanzien van de Richtlijn omtrent tijdelijke bescherming (link), de herziening van de Kwalificatierichtlijn (link) en het Gemeenschappelijk Europees Asiel System (GEAS) (link).
- Central European University (CEU) Democracy Institute: Naar de Commissie Meijers werd verwezen in het ‘Rule of Law beyond the EU Member States: Assessing the Union’s Performance report’ (link).
- Eurochild Policy Briefing: Op 20 maart 2024 werd in de beleidsbriefing Key points to navigate the EU Migration and Asylum Pact verwezen naar de Commissie Meijers (Link)
- Friedrich Naumann Foundation: op 24 juni 2024 werd verwezen naar de Commissie Meijers in het rapport Hungary in Europe, Europe in Hungary ahead of the Hungarian EUCO Presidency (Link)

Nationaal

Kamerstukken

- Eerste Kamer: 9 juli 2024, commissie Immigratie & Asiel / JBZ-Raad (I&A/JBZ): “De commissie besloot op 9 juli jl. het agendapunt aan te houden en opnieuw te agenderen nadat het regeerprogramma van het nieuwe kabinet is gepresenteerd. Beslispunt: Op welke wijze wenst de commissie om te gaan met de brief van de Commissie Meijers van 21 juni 2024” (referentie wordt gemaakt naar brief en commentaar CM2406 over het hoofdlijnenakkoord). “Toelichting: In de vergadering van 25 juni jl. verzocht het lid Karimi (GroenLinks-PvdA) de griffie om de brief van de permanente commissie van deskundigen in internationaal vreemdelingen-, vluchtelingen- en strafrecht (de Commissie Meijers) van 21 juni 2024 (griffienummer 175437) met commentaar in reactie op het hoofdlijnenakkoord heden ter bespreking te agenderen. Daarbij werd de commissie in overweging gegeven te bezien of er behoefte bestaat aan het uitnodigen van de leden van de commissie Meijers of om met de minister in schriftelijk of mondeling overleg te treden. Ambtelijke suggestie is om deze brief te betrekken bij het kennismakingsgesprek met de minister.”
- Tweede Kamer Position paper ‘How to make the Dutch democratic constitutional state resilient?’ van Prof. Petra Bárd, Radboud Universiteit, Nijmegen, Research Centre for State and Law (referentie naar Commissie Meijers’ voorstel om voorzitterschap van illiberale Lidstaten op te schorten)
- Memo ambtenaren aan Minister BZK (zie hierboven onder commentaren uitgelicht)

Andere beleidsstukken

- Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA): Rapport rechtsstatelijke toets regeerprogramma 2024. Drie keer genoemd (mbt uitbreiding intrekking Nederlanderschap bij terroristische misdrijven; Scherper onderscheid tussen (vreedzaam) demonstreren en orde factorde acties; Verhoging maximale straffen voor 14- en 15-jarigen) ([link](#))
- Staatscommissie Rechtsstaat: op 2 juli 2024 werd de Commissie Meijer genoemd in De gebroken belofte van de rechtsstaat. Tien verbetervoorstellen met oog voor de burger ([Link](#))

Online bronnen en academische artikelen

- Follow the Money artikel over gebrekkige transparantie van communicatie bij de Europese Commissie refereert aan ons recente commentaar over transparantie van app-communicatie binnen EU instellingen: “The Meijers Commission, an independent panel of academics working on fundamental rights, has pointed out in a report that several EU member states – including Sweden, Finland and the Netherlands – routinely give access to text messages by government officials. According to the legal experts, it’d be enough to clarify existing rules to explicitly include text messages.” ([Link](#))
- Feedspot 2024: Commissie Meijers werd genomineerd als een van de 35 beste Europese juridische blogs en websites ([Link](#))

- European Law Blog: Op 22 februari 2024 werd er in het artikel “Should Temporary stay Temporary? An interpretation of the Temporary Protection Directive in line with its rationale” 5 keer verwezen naar de Commissie Meijers (Link)
- EU Law Analysis: Op 31 mei 2024 werd er in de blogpost met de titel Legal landmine: the risky proposition of extending the application of the EU Temporary Protection Directive beyond March 2025 naar de Commissie Meijers verwezen. (Link)
- German Marshall Fund of the US (GMF): op 3 juli 2024 was het commentaar over het Raadsvoorzitterschap van de Commissie Meijers aangehaald in de blogpost Member States Can End Orbán’s Strategy of Ridiculing the EU—If they want to (Link)
- Cheruvu, S., Krehbiel, J. N., & Mussell, S. (2024). Partisanship, pragmatism, or idealism? Evaluating public support for backlashes against international courts in backsliding democracies. *Journal of European Public Policy*, 32(2), 578-608. <https://doi.org/10.1080/13501763.2024.2351921> (referentie naar Commissie Meijers over rechtsstatelijk verval in Hongarije)
- Seipp, T. J. & Helberger, N. & de Vreese, C. & Ausloos, J. (2024). Between the cracks: Blind spots in regulating media concentration and platform dependence in the EU. *Internet Policy Review*, 13(4). <https://doi.org/10.14763/2024.4.1813> (referentie naar Commissie Meijers commentaar CM2113 over mediapluralisme en -vrijheid)
- Sobol, I. (2024). Glorification of Terrorist Violence at the European Court of Human Rights. *Human Rights Law Review*, 24(3), <https://doi.org/10.1093/hrlr/ngae017> (referentie naar Commissie Meijers commentaar CM1603 over anti-terrorisme richtlijn)
- De Lange, T., & Falkenhain, M. (2024). Precarity prevented or reinforced? Migrants’ right to change employers in the recast of the EU Single Permit Directive. *Frontiers in sociology*, 8, 1267235. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2023.1267235> (referentie aan Commissie Meijers commentaar CM2308 over de tijdelijke bescherming van ontheemden uit Oekraïne).
- Ellen Timmer – Juridische artikelen en berichten: het Commissie Meijers commentaar over het facilitatiepakket CM2407 werd genoemd door Ellen Timmer op 13 oktober 2024 (Link).

Activiteiten, bezoeken en bijeenkomsten

Frontex Roundtable

Op 26 januari 2024 organiseerde de Commissie Meijers, in samenwerking met de Universiteit Maastricht en de Vrije Universiteit Brussel, een Frontex Roundtable met het centrale thema: “De nasleep van de rechtszaak WS and Others v. Frontex is de strijd voor verantwoording verloren?” In deze zaak eisten Syrische asielzoekers schadevergoeding van het EU-agentschap Frontex, omdat zij na aankomst op een Grieks eiland werden teruggestuurd naar Turkije doormiddel van een gezamenlijke terugkeeroperatie van Griekenland en Frontex, ondanks hun verzoek om internationale bescherming. Op 6 september 2023 wees het Gerecht van de Europese Unie de vordering af vanwege het gebrek aan een causaal verband tussen het vermeende onrechtmatige handelen van Frontex en de door de eisers geleden schade.

Deze uitspraak roept belangrijke vragen op over de verantwoordelijkheid van Frontex binnen de structuur van de geïntegreerde EU-administratie, met name in zijn rol als coördinator van gezamenlijke operaties met lidstaten.

Tijdens de bijeenkomst werden verschillende onderwerpen besproken, waaronder de juridische uitdagingen die voortvloeien uit de WS and Others v. Frontex-rechtspraak, de gelimiteerde aansprakelijkheid van Frontex als gevolg van de veranderende structuur van de EU-geïntegreerde administratie en mogelijke juridische en niet-juridische routes om de fundamentele rechten en aansprakelijkheid van Frontex te versterken.

Commissie Meijers-lid Lisa-Marie Komp, gaf een overzicht van de zaak en deelde haar inzichten als raadvrouw van het Syrische gezin. Het eerste rondetafelgesprek over ‘Legal accountability’ werd gemodereerd door Lilian Tsourdi. De sprekers waren Joyce De Coninck (Universiteit Gent), Sarah Tas (Universiteit Maastricht), Galina Cornelisse (Vrije Universiteit Amsterdam) en Commissie Meijers-lid Melani Fink (Universiteit Leiden). Het tweede rondetafelgesprek, ‘Beyond legal accountability’ werd gemodereerd door Andreina De Leo (Universiteit Maastricht) en bevatte bijdragen van Claudia Bonamini (JRS Europe), Marta Hirsch-Ziembiska (Europees Ombudsman), Jonas Grimheden (Frontex) en Tamas Molnar (Fundamental Rights Agency).

Commissie Meijers-lid Merijn Chamon sloot de dag af met een oproep aan academici om onderzoek te verrichten naar de toepassing van de rechtspraak inzake niet-contractuele aansprakelijkheid die betrekking heeft op gemeenschappelijke operaties tussen Frontex en lidstaten.

Lancering EPPO Dashboard

De Commissie Meijers heeft in mei 2024 haar EPPO Dashboard gelanceerd ([link](#)). Het biedt een toegankelijke en uitgebreide database (in het Engels) met uitspraken van Nederlandse rechtbanken in zaken waarbij het Europees Openbaar Ministerie (EPPO) is betrokken. Dit platform is bedoeld om juridische professionals binnen de strafrechtketen en onderzoekers die werken aan EPPO-gerelateerde thema's een overzicht te geven van relevante zaken en hun inhoud. Het stelt gebruikers in staat om inzicht te krijgen in de effectiviteit van het EPPO, de werkwijze ervan te analyseren en de uitdagingen waarmee het wordt geconfronteerd te signaleren. Deze informatie kan nationale en Europese wetgevers ondersteunen bij het identificeren van mogelijkheden om bestaande wetgeving aan te passen, EU-fraude en corruptie effectiever te bestrijden en de bescherming van fundamentele rechten te verbeteren. De Commissie Meijers moedigt daarnaast organisaties in andere EU-lidstaten waar het EPPO actief is aan om vergelijkbare databases op te zetten, wat bij zou kunnen dragen aan vergelijkende analyses en een beter begrip van de werking van het EPPO in de praktijk. Het EPPO Dashboard kan in de toekomst worden uitgebreid met meer jurisdicties, waardoor een centraal platform ontstaat met een volledig overzicht van jurisprudentie over EPPO-gerelateerde rechtszaken in verschillende lidstaten. Daarnaast onderzoekt de Commissie Meijers de mogelijkheid om het dashboard direct te koppelen aan het interne zaakbeheersysteem van het EPPO. Een dergelijk geautomatiseerd systeem zou zorgen voor nog actuelere informatie en een bredere dekking van gerechtelijke uitspraken in alle deelnemende lidstaten.

Op 30 oktober 2024 nam Commissie Meijers-lid Pim Geelhoed deel aan de vijfde editie van de 24-hour Conference on Global Organized Crime, een virtuele conferentie die academici en experts op het gebied van georganiseerde misdaad samenbrengt. In een paneldiscussie rond het thema “Fraud Dynamics and Criminal Networks” besprak Geelhoed de voordelen en beperkingen die het EPPO Dashboard biedt en de mogelijkheden voor verdere ontwikkelingen. Ook de toegevoegde waarde van dit platform en vergelijkbare webgebaseerde overzichten voor academisch onderzoek en juridische praktijk was een punt van discussie.

Panel Europees Parlement over Hongarije en het EU-voorzitterschap

Op 3 juli 2024 werd in het Europees Parlement een evenement georganiseerd door Europarlementariër Strik, waarbij kritisch werd ingegaan op het Hongaarse EU-voorzitterschap. Het debat richtte zich op de zorgen over de rechtsstatelijke situatie in Hongarije en de manieren waarop de EU-instellingen kunnen ingrijpen om de negatieve gevolgen van het voorzitterschap te beperken. Kees Groenendijk vertegenwoordigde de Commissie Meijers en nam samen met Europarlementariër Gwen Delbos-Corfield en hoogleraar Petra Bárd deel aan een panelgesprek.

Dit gesprek behandelde de noodzakelijke EU-actie om de rechtsstaat in Hongarije te waarborgen en de invloed van het voorzitterschap te beperken (zie ons commentaar CM2305).

Heidag

Op 20 september hebben wij een heidag georganiseerd in de Tolhuistuin in Amsterdam, met als inhoudelijke thema: AI gebruik door rechters, OM en advocaten.

Rechters in Nederland ervaren een toenemende werkdruk, wat de rechtspraak als geheel onder druk zet. Om de werkdruk te verlagen en tegelijkertijd de kwaliteit van de rechtspraak te waarborgen en te verbeteren, zou kunstmatige intelligentie (hierna: KI) misschien hulp kunnen bieden. KI heeft het vermogen om snel grote hoeveelheden informatie te verwerken, patronen te herkennen en te beschrijven – allemaal aspecten van het werk van rechters en gerechtsjuristen. Dit proces is al gedeeltelijk in gang gezet in Nederland en zal in de loop van de tijd steeds meer toenemen. Een Nederlandse rechter schreef onlangs in een uitspraak dat hij ‘mede met behulp van ChatGPT’ bepaalde feiten heeft ingeschat. Naast de potentie van KI kleven er ook mensenrechtelijke en rechtsstatelijke risico’s aan het gebruik hiervan,

zoals structurele vooroordelen bij risicoprofilering die kunnen leiden tot onrechtmatig onderscheid.

Tijdens deze middag zijn we dieper ingegaan op het gebruik van KI in de rechtspraak, door rechters, advocaten, en het openbaar ministerie. Welke systemen worden er gebruikt? Welke voor- en nadelen bestaan er? Worden mensenrechtelijke en rechtsstatelijke bezwaren voldoende opgelost door huidige wetgeving? Is er een mogelijke rol weggelegd voor de Commissie Meijers? Het panel, voorgezeten door Commissie Meijers-lid Frederik Borgesius Zuiderveen, bestond uit Shima Abbady (Advocaat gespecialiseerd in KI bij Bird&Bird), Leo van der Wees (KI-specialist bij Raad voor de Rechtspraak), Hilde Weerts (Onderzoeker wiskunde en computer science aan Technische Universiteit Eindhoven) en Manuella van der Put (Raadsheer Gerechtshof ‘s-Hertogenbosch).

Donateursbijeenkomst

Op 2 oktober organiseerde de Commissie Meijers een donateursbijeenkomst in Utrecht, bij het College voor de Rechten van de Mens. Tijdens deze middag hebben we samen met onze partners gereflecteerd en vooruitgeblikt op de samenwerking op het gebied van de democratie en rechtsstaat. Een aantal bevindingen van de dag:

- Om de democratische rechtsstaat en fundamentele rechten beter te beschermen, is effectieve samenwerking tussen de Commissie Meijers en haar partners essentieel. Duidelijke communicatie over Commissie Meijers' focus – EU-beleid, nationale implementatie of bredere rechtsstatelijke kwesties – helpt partners om doelgericht samen te werken. Ook gestructureerde informatie-uitwisseling, zoals een strategische jaarkalender of nieuwsbrief, kan de coördinatie versterken en gezamenlijke expertise benutten. Daarnaast biedt het uitwisselen van netwerken kansen om een breder publiek te bereiken.
- Strategisch vooruitkijkend kan CM met haar expertise beleidsmakers en parlementariërs ondersteunen door feiten tegenover fictie te plaatsen, bijvoorbeeld via expertbijeenkomsten en cursussen. Timing is cruciaal: inspelen op wetgevingsmomenten en politieke dynamiek zonder te verzanden in polarisatie. CM moet daarbij een balans vinden tussen neutraliteit en (emotionele/praktische) overtuigingskracht, zodat rechtsstatelijke waarden niet alleen technisch maar ook tastbaar worden gemaakt.
- De juiste toon is essentieel: terwijl beleidsmakers behoefte hebben aan technische analyses, vraagt een breder publiek om toegankelijke communicatie. CM's kracht ligt in haar diepgaande expertise en onafhankelijkheid. In een tijd waarin ambtenaren steeds meer openstaan voor deskundige input, biedt dit kansen om de rechtsstaat effectiever te beschermen.

Conferentie Implementatie van het Migratiepact 26 september 2024

Alle lidstaten van de Europese Unie moesten voor het einde van 2024 een implementatieplan klaar hebben. De regels van het Pact gelden vanaf 12 juni 2026. Hoe moeten de EU en Nederland invulling geven aan de verschillende wetgevende voorstellen van het Pact?

Om informatie uit te wisselen en de discussie hierover te stimuleren, organiseerden VluchtelingenWerk Nederland en de Commissie Meijers op 26 september 2024 de conferentie 'Onthulling van het Asiel- en Migratiepact: implementatie op nationaal en Europees niveau'. De onderstaande link naar de publicatie bevat de belangrijkste punten die tijdens de keynotes en workshops naar voren kwamen.

Deelnemers waren vertegenwoordigers van de ministeries van Justitie en Veiligheid en van Buitenlandse Zaken, de IND, adviesraden, de wetenschap, collega-ngo's, het COA, de Europese Commissie, UNHCR, wetenschappelijke bureaus van politieke partijen, de Nationale ombudsman en het College voor de Rechten van de Mens. De dag werd voorgezeten door Ashley Terlouw, voorzitter van de Commissie Meijers.

Zie het uitgebreide verslag van de bijeenkomst hier.

Conferentie over Etnische dataregistratie in de EU, 4 november 2024

In vervolg op de conferentie over het verzamelen van equality data van oktober 2023 in Amersfoort, heeft de Commissie Meijers in november 2024 een Europese conferentie over dit onderwerp georganiseerd. De online conferentie, bracht academici, overheidsfunctionarissen en vertegenwoordigers van Equinet, het Europees netwerk tegen racisme en de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming bijeen.

In de keynotes (door Wojciech Wiewiórowski, European Data Protection Supervisor; en Linnet Taylor, Tilburg Universiteit) werd ingegaan op de ethische en juridische complexiteit van etnische gegevens onder de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), en werd een nadruk gelegd op het “do no harm”-beginsel, vrijwillige deelname en het recht om toestemming in te trekken. Daarnaast werd opgemerkt dat de Artificial Intelligence Act (AIA) potentieel heeft, met name bij het verplicht stellen van het verzamelen van gevoelige gegevens voor bias-testen. Tegelijkertijd neemt het verzamelen van etnische gegevens risico's mee, met name in door de staat gecontroleerde contexten waar vooroordelen kunnen leiden tot discriminatie. Vereist zijn tenminste vrijwillige deelname, transparantie en betrokkenheid van de gemeenschap bij het verzamelen van gegevens en een “sociale licentie” voor statistische bureaus.

Het panel bestond uit Commissie Meijers-lid Hielke Hijmans, Lina Mechbal (European Network against Racism), Daris Lewis (Equinet) and Lilla Farkas (European Network of legal experts in gender equality and non-discrimination). Onder leiding van Commissie Meijers-lid Frederik Zuiderveen Borgesius, behandelde het panel belangrijke thema's in het

verzamelen van etnische gegevens, waaronder de behoefte aan betrouwbare gegevens, betrokkenheid van de gemeenschap en gegevensbescherming onder de AVG. Ze benadrukten uitdagingen in heel Europa, zoals beperkte middelen en het gebrek aan politieke actie op het gebied van rassengelijkheid. Er werd opgeroepen tot uniforme EU-richtlijnen voor gegevensverwerking om consistentie en bescherming te garanderen, waarbij gebruik werd gemaakt van de AI Act voor juridische waarborgen.

Het panel was het er in grote lijnen over eens dat er een noodzaak is tot het verzamelen van etnische gegevens, mits sprake is van strikte waarborgen, vrijwillige deelname en transparantie. Uniforme EU-richtlijnen zijn vereist om ethische gegevenspraktijken te waarborgen, waarbij gebruik wordt gemaakt van waarborgen die zijn uiteengezet in de AI-wet. Ter afsluiting van het evenement benadrukte dagvoorzitter en Commissie Meijers-lid Karin De Vries dat de kern van de zorg moet zijn om structurele onrechtvaardigheden aan te pakken door middel van doelbewuste gegevensverzameling, waarbij ervoor wordt gezorgd dat gegevens dienen als een hulpmiddel voor zinvolle beleidsverbetering.

Verdere noemenswaardige afspraken

- Afspraak met Europese Commissie over facilitatiepakket, 29 november 2024
- Afspraak met Europese Commissie over de herziening van de terugkeerrichtlijn, 19 december 2024
- Afspraken met al onze donateurs (los van donateursbijeenkomst), najaar 2024.

Nieuwe gezichten

Alice Dejean de la Bâtie is universitair docent strafrecht en strafprocesrecht aan Tilburg University. Haar onderzoek richt zich in strafvergelijkend en Europees recht op de criminalisering van sociaal activisme, zoals milieu-, humanitaire en gelijke-rechtenactivisten.

Daarnaast bestudeert zij beperkingen op de vrijheid van meningsuiting, het recht om te protesteren en de bescherming van klokkenluiders. Ze heeft tevens een bijzondere expertise in het Franse strafrecht. Naast haar academische werk vertaalt zij strafrechtelijk onderzoek naar kinderboeken om juridische kwesties begrijpelijk te maken voor een jong publiek. Sinds juli 2024 is zij lid van de subcommissie strafrecht van de Meijers Commissie en daarnaast betrokken bij het Young Meijer Committee-project.

Lisa-Marie Komp is sinds 2013 advocaat en sinds 2017 verbonden aan Prakken d'Oliveira. In haar praktijk richt zij zich op (staats) aansprakelijkheid voor mensenrechtenschendingen, waarvoor zij zowel bij Nederlandse als Europese gerechten

procedeert. Daarbij legt zij een bijzondere nadruk op mensenrechtenschendingen in de context van (Europese) migratiecontrole en schendingen gerelateerd aan de rechten van het kind en het recht op familieleven. Zo was zij bijvoorbeeld betrokken bij de eerste schadevergoedingsactie die tegen het Europees grensagentschap Frontex is ingesteld en is zij

bekend door haar werk ten behoeve van interlandelijk geadopteerden, evenals Nederlandse vrouwen die in het verleden onder druk hun kind ter adoptie hebben afgestaan. In 2020 is Lisa-Marie gepromoveerd op het thema staatsaansprakelijkheid voor extraterritoriale mensenrechtenschendingen. Sindsdien is zij naast haar werk als advocaat als docent verbonden aan de VU, waar zij onderwijs geeft over mensenrechten en migratie.

Jasper Krommendijk is hoogleraar Rechten van de Mens en directeur van het Onderzoekcentrum Staat en Recht (SteR) van de Radboud Universiteit. Zijn onderwijs en onderzoek richt zich op mensenrechten, de rechtsstaat en effectieve rechtsbescherming. Hij

is met name geïnteresseerd in de wisselwerking tussen internationale mensenrechten (VN, EVRM en EU) en de Nederlandse rechtsorde. Krommendijk combineert juridisch-dogmatisch onderzoek met empirisch onderzoek om een goed perspectief te ontwikkelen op het recht in de praktijk. Sinds 2022 bekleedt hij de Jean Monnet Chair on the Rule of Law in the national and EU legal orders (EUroLNAT) in het kader waarvan hij onder meer samen met studenten gastlessen verzorgt over de rechtsstaat op basisscholen. Krommendijk is voorzitter van het Netherlands Network of Human Rights Research en is daarnaast lid van de bezwaarcommissie van het Ministerie van VWS en rechter-plaatsvervanger in de rechtbank Oost-Brabant. Sinds september 2024 is hij lid van de subcommissie rechtsstaat bij de Commissie Meijers.

Interview met onze nieuwe projectmedewerker, Belinda Okoobo, sinds oktober 2024 actief voor de Commissie Meijers.

Kun je iets meer vertellen over wat je drijfveren waren om te starten bij de Commissie Meijers?

Ik ontdekte de Commissie Meijers via een LinkedIn-post van oud-lid John Morijn, hij sprak over rechtsstatelijke dreigingen en wilde studenten daarbij betrekken. Als student vond ik het frustrerend hoe weinig zicht ik had op juridische organisaties die zich inzetten voor de rechtsstaat. Tijdens mijn vorige werkzaamheden bij de rechtbank Amsterdam, waar ik raadkamerzaken voorbereidde, besepte ik dat puur uitvoerend werk mij minder lag. Mijn interesse ligt bij fundamentele rechten en de manier waarop beleid en wetgeving deze waarborgen. Wat mij aanspreekt in de Commissie Meijers is dat zij actief wetstekortkomingen aankaart en bijdraagt aan verbeteringen. Met haar focus op migratie, asiel en strafrecht sloot dit perfect aan bij mijn interesses.

Je werkt hier nu sinds oktober 2024, is het wat je had verwacht?

Veel vragen die tijdens mijn sollicitatiegesprek werden gesteld vallen nu op z'n plek. Organisatorisch had ik geen idee hoe de Commissie Meijers in elkaar stak. Ik verwachtte bijvoorbeeld dat de voorzitter en het secretariaat samen op kantoor zouden zitten en wist niet hoe het contact met de leden verliep. Dit maakte het begin spannend, maar gaf me onverwachte vrijheid en zelfstandigheid. Dat ik snel verantwoordelijkheden kreeg en dat men mij daarin vertrouwt, voelt erg goed.

Kun je iets meer vertellen over jouw rol als projectmedewerker?

Als projectmedewerker ben ik onderdeel van het secretariaat. Ik ben vooral betrokken bij het rechtsstaatproject, waar de Young Meijers Committee (YMC) onder valt. Daarnaast coördineer ik de strafrechtsubcommissie en het anti-SLAPP project. Het is bijzonder om omringd te mogen worden door zoveel experts, ik vind het leuk dat ik mij in verschillende rechtsgebieden en Europese onderwerpen kan verdiepen. Sinds mijn start heb ik mijn kennis enorm verbreed. De combinatie van coördineren, inhoudelijk meedenken en schrijven maakt het werk extra boeiend en leerzaam.

Wat verwacht je van de komende periode voor het werk van de Commissie Meijers?

Er is een toename van autoritaire praktijken in Europese lidstaten dit kan natuurlijk invloed hebben op EU-beleid en wetgeving. Ik verwacht dat de Commissie Meijers zich blijft inzetten om met haar commentaren fundamentele rechten te waarborgen en te voorkomen dat wetgeving afglijdt naar de minimaalste beschermingsgraad. Daarnaast ben ik benieuwd hoe de visie van de YMC-leden ons werk zal beïnvloeden.

Waar ben je het meest trots op sinds je hier werkt?

Ik ben vooral trots op de opening van het YMC-project, waar ik de afgelopen maanden naartoe heb gewerkt. Ik had momenten van twijfel over de belangstelling van studenten, maar de enthousiaste groep die zich aansloot, bevestigde het belang van het initiatief.

Wat is iets wat de meeste collega's van jou niet weten?

Mijn grote droom is om ooit een vintage zaak te hebben, ik wil me richten op lederwaren (laarzen en tassen), het liefst in hartje Amsterdam. Ik heb mijn verzameling verkocht op Vinted. Ik moet dus weer aan de slag met verzamelen, maar ik ben hier te weinig mee bezig, dus de vraag is of deze droom verwezenlijkt zal worden.

Wat zou jij de Commissie Meijers tot slot willen meegeven voor 2025?

Ik hoop dat een nieuwe generatie juristen in jullie voetsporen treedt en dit bijzondere werk voortzet.

Afscheid van leden

Na hun jarenlange inzet voor de Commissie Meijers hebben wij in 2024 afscheid genomen van John Morijn en Eva Hilbrink. Eva heeft met haar kennis en ervaring binnen het Europees migratierecht bijgedragen aan verschillende commentaren. De Commissie Meijers wil haar hiervoor bedanken. Een speciaal woord van dank gaat uit naar John, die een zeer belangrijke rol heeft gespeeld in de totstandkoming van het rechtsstaatproject ‘waken over de rechtsstaat’ (2021-2023). Als voorzitter van de rechtsstaatgroep, aanjager, enthousiasmeerder, strateeg, diep geïnformeerd rechtsstaatspecialist en maatschappelijk zeer begaan mens heeft hij veel invloed uitgeoefend en de Commissie Meijers

naar een hoger plan getild. Wij willen hem daar enorm voor bedanken! Wij wensen John en Eva alle goeds en succes in hun nieuwe uitdagingen!

Ook hebben wij in de loop van 2024 afscheid genomen van Barbara Safradin, die twee-en-een-half jaar lang bevlogen en gepassioneerd secretaris was bij de Commissie Meijers. Haar warme en behulpzame karakter zorgde voor een fijne sfeer binnen het secretariaat, het dagelijks bestuur en de Commissie Meijers in het algemeen. Tegelijkertijd wist zij een hoop output te genereren met haar snelle en proactieve werkhouding. Wij zijn overtuigd dat ze een mooie verdere carrière tegemoet gaat en wensen haar veel succes bij VluchtelingenWerk!

Financieel jaarverslag 2024

Begroting en realisatie

Commissie Meijers – specifiek Rule of Law	Begroting	Realisatie
Personeelskosten projectmedewerker	€ 62.000	€ 56.072
Reis & verblijfkosten 100% aftrekbaar	€ -	€ -
Reiskostenvergoeding	€ -	€ -
internationaal seminar in NL of Brussel (Rule of Law)	€ -	€ -
2 stagiaires	€ 4.400	€ -
Bijscholing projectmedewerker	€ 4.000	€ -
Organisatie EP seminar-reeks	€ 2.000	€ -
Ontwikkeling Dashboard	€ 2.000	€ -
Relatiegeschenken	€ -	€ -
Lunchkosten & verteringen	€ -	€ -
Ontwikkeling EPPO Observatory	€ 2.000	€ -
Organisatie seminar RoL	€ 5.000	€ -
Onvoorzien	€ 4.000	€ 193
Subtotaal	€ 85.400	€ 56.265
Commissie Meijers – Algemeen	Begroting	Realisatie
Organisatie		
Personeelskosten secretaris	€ 67.000	€ 70.298
diverse kosten projecten	€ -	€ 7.563
Opleidingskosten/bijscholing secretaris en projectmedewerker	€ 4.000	€ -
Overige personeelskosten	€ -	€ 220
Portikosten	€ -	€ -
Rente- en bankkosten	€ -	€ 180
Activiteiten	€ -	€ -
Reis-en verblijfskosten	€ 1.000	€ 3.891
Representatiekosten en relatiegeschenken	€ -	€ 1.640
Overige projectkosten		€ 13
Heidag, bijeenkomsten en webinars, conferrentie etnische data	€ 7.000	€ 5.965
Kantoorkosten		
Website/ICT/telecommunicatie	€ 2.000	€ 144
Reiskostenvergoedingen	€ -	€ -
Onvoorzien	€ 1.000	€ -
Subtotaal	€ 82.000	€ 89.915
Totaal uitgaven	€ 167.400	€ 146.180

Inkomsten

Reguliere subsidies	bedragen	realisatie
Stichting Migratierecht Nederland		
Vluchtelingenwerk Nederland	€ 35.000	€ 146.180
UAF	€ 5.000	€ -
NJCM	€ 500	€ -
Artikel 1	€ 1.000	€ -
Stichting Democratie en Media	€ 40.000	€ -
Subtotaal	€ 81.500	€ 146.180
T.B.V. Project		
Allemansrecht	€ 8.050	€ -
Subtotaal	€ 8.050	€ -
Stichting tot steun Commissie Meijers	€ 77.850	€ -
Overige	€ -	
Subtotaal	€ 77.850	€ -
Totaal opbrengst	€ 167.400	€ 146.180

Ledenlijst per 1 januari 2025

Prof. Ashley Terlouw

Dr. Lisa-Marie Komp

Sadhia Rafi

Dr. Evelien Brouwer

Dr. Sarah Eskens

Dr. Alice Dejean de la
Bâtie

Dr. Bahija Aarrass

Dr. Florin Coman Kund

Dr. Sanne Buisman

Prof. Mr. Jasper
Krommendijk

Nilza Pinto

Prof. Merijn Chamon

Dr. Els de Busser

Dr. Pim Geelhoed

Prof. Tarlach McGonagle

Arrien Kruyt

Dr. Viola Bex-Reimert

Prof. Kees Groenendijk

Rob Van Der Hoeven

Prof. Marloes Van Noorloos

Dr. Melanie Fink

Dr. Maarten Hillebrandt

Dick Houtzager

Prof. Jannemieke Ouwerkerk

Prof. Theo De Roos

Prof. Karin de
Vries

Dr. Janna Wessels

Dr. Anne-Marie Smit

Barbara Wegelin

Nico Tuijn

Prof. Frederik Zuiderveen
Borgesius